

แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด
(เสริมเกียรติคุณราชบุรินทร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
Guidelines for Management to Improve the Environmental Setup
of Ban Pa Muead School (Sermkiatwanichratbumrung), Mae Sai District,
Chiang Rai Province

กฤษณพล พันภัย^{1*} วิชิต เทพประสิทธิ์² พูนชัย ยาวีราช³

Kritsanaphon Phonphai^{1*} Wichit Pheprasit² Phoonchai Yawirach³

¹นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹Master of Education in Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

²ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา และอาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

² Director of the Educational Technology Development Center and Lecturer at the Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University

³อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

³ Faculty of Education Field of Study: Educational Administration, Chiang Rai Rajabhat University

* Corresponding author e-mail: 668914052@crju.ac.th

(Received: 3 March 2025, Revised: 4 May 2025, Accepted: 5 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรินทร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา 2) วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา 3) แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรินทร์บำรุง) พบว่าระดับสภาพที่พึงประสงค์แนวทางการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด 2) ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของแนวทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่า แนวทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองด้าน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่มีความสามารถในการบริหารและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการบริหารตามหลักทฤษฎีการบริหาร POLC 3) ผลการศึกษาแนวทางที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาพบว่าองค์ประกอบของแนว

ทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย 1.แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 2. แนวทางการบริหารตามกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

คำสำคัญ: แนวทาง; การบริหารจัดการสภาพแวดล้อม; โรงเรียนบ้านป่าเหมือด(เสริมเกียรติวิทยาราชบุร่ง)

ABSTRACT

This research aimed to examine management approaches for the development of the school environment at Ban Pa Muead School (Sermkiatwanichratbumrung), Mae Sai District, Chiang Rai Province. The objectives of the study were as follows: (1) to investigate the desirable conditions for effective management in the development of the school environment, (2) to explore best practices that have successfully contributed to environmental management within the school context, and (3) to formulate strategic guidelines for the management and enhancement of the school environment. Data collection was conducted using questionnaires and structured interviews. The collected data were analyzed using descriptive statistical methods, including percentage, mean, and standard deviation. The research findings indicate that the study of the desired conditions for managing and developing the environmental setting at Ban Pameud School (Seri Kiatwanich Ratbamrung) revealed that the overall level of desirable environmental management in the school was at the highest level. The study on best practices in environmental management found that effective environmental management depends on two key factors: the characteristics of administrators, teachers, and personnel with the ability to systematically manage and perform tasks, and the application of the POLC management framework (Planning, Organizing, Leading, Controlling). The study on management approaches related to environmental management models in educational institutions identified key components as follows: the environmental management approach in educational institutions and the environmental management approach based on the POLC administrative process.

Keywords: Approach; Environmental Management; Ban Pameud School (Seri Kiatwanich Ratbamrung)

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมทุกฉบับ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมโดยบัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 23 (2) กำหนดให้การจัดการศึกษา “ต้องให้ความรู้ ทักษะด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24 (5) ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัด บรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนรู้ และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จาก ข้อกำหนดดังกล่าว พอจะคาดคะเน ได้ว่าสถานศึกษา น่าจะได้รับมอบหมายให้ มีบทบาท เป็นแกนนำ ในการมีส่วนร่วมในการจัดการ แก้ปัญหาสภาพแวดล้อม และ ทรัพยากรตั้งแต่ระดับ สถานศึกษาชุมชน ประเทศและโลกจะกลายเป็นสถาบันหลักที่ให้ความรู้ และ ประสบการณ์จริง ในการจัดการอนุรักษ์และ พัฒนา รวมทั้งปลูกฝังจริยธรรมด้านสภาพแวดล้อมด้วย สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรับภาระตั้งแต่การให้ ความรู้ สนับสนุนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและ ความสำคัญของสภาพแวดล้อม ปลูกฝังค่านิยม และเจตคติ ที่ดี ต่อ สภาพแวดล้อม และฝึกทักษะให้ เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์ และพัฒนาสภาพแวดล้อมไปโดยไม่รู้ตัว ซึ่งจะต้องรับผิดชอบ ต่อคนในสถานศึกษาแล้วยังต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคคลและ สภาพแวดล้อมนอกสถานศึกษา ด้วย (นพพงษ์ บุญจิราดุล, 2534) ได้กล่าวเกี่ยวกับนักบริหารไว้ว่า นักบริหาร ที่ดีควรศึกษาให้ ทราบและสร้างสภาพแวดล้อมภายใน ให้อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของบุคคลใน หน่วยงานให้ เกิดผลดีต่องานขององค์กรให้มากที่สุด

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะทำให้ ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้เปรียบเสมือนครูคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษา อบรม และกล่อมเกล่า จิตใจของคนได้เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไป โดยไม่รู้ตัว ดังนั้นกระบวนการ และวิธีการดำรงรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกต้องการมีส่วนร่วมในการรักษา สภาพแวดล้อมควมมีระเบียบวินัย ความสวยงาม และความสมดุลทางธรรมชาติในสถานศึกษา นอกจากจะสามารถให้ความรู้ความคิดแก่คนที่อยู่ใน สถานศึกษาแล้วยังสามารถส่งเสริมให้คนรู้ สึกกระตือรือร้น ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รู้จักวิธีการดำรงชีวิต และมี ปฏิสัมพันธ์ต่อสภาพแวดล้อม อย่างถูกต้องด้วย และสภาพแวดล้อมที่ดีกลายเป็นสถานที่ที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่ม ความสนใจในการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา มากขึ้นมี สถานศึกษาเป็นจำนวนมาก เป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยนำสังคมในชุมชน สามารถ เป็นแกนนำในการ พัฒนาและเป็นกำลังหลักของชุมชนด้านต่างๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์และพัฒนา สภาพแวดล้อม ของชุมชนซึ่งเท่ากับ การยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิต และการยกระดับจิตใจของคนทั้ง ชุมชนให้ พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนด้วย (นรา สมประสงค์ และเสรี ลาซโรจน์, 2546)

ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ แนวคิดของสุนทรียา บุญตา และภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2564 : 171) กล่าวถึงผู้บริหารว่ามีบทบาท หน้าที่สำคัญที่จะบริหารจัดการสถานศึกษาให้ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้สร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา เพราะสภาพแวดล้อมที่ดีจะสามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้ อย่างดี มีพัฒนาการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมซึ่งถือว่าการจัดสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของอภิบาล สุวรรณโคตร และสมหญิง จันทฤทธิ์ (2563 : 76) ที่ได้กล่าวถึงการบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นในการบริหารจัดการโดยใช้หลักการบริหารด้วยวงจรคุณภาพ PDCA ให้มีความสอดคล้องกับ หลักเกณฑ์ในการประกันคุณภาพภายในให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เป็นอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ ในการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนและการส่งเสริมวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้หลักการ มีส่วนร่วมของครูในการดำเนินงานทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา

ในส่วนของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติวัฒนราษฎร์บำรุง) นั้น มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน รวมไปถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มักจะถูกกำหนดตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้ว อาจจะมีการปรับหรือพลิกแพลงให้เหมาะกับนักเรียนและท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปแต่หากจะทำให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม สถานศึกษา จำเป็นจะต้องมีการสอดแทรกเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้าสู่กระบวนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนตลอดไปถึงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และเมื่อนักเรียนได้ผ่านกระบวนการเหล่านี้แล้ว จะได้แนวคิดรวบยอดเรื่องสิ่งแวดล้อมได้อย่างครบถ้วนชัดเจน และเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางบวกมากขึ้นโดยผู้ที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดีก็คือครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นกำลังสำคัญในแต่ละสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2563) ที่กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีดังนี้สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ได้แก่ ห้องเรียน และอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ แสงสว่าง สี เสียง อุณหภูมิ และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ได้แก่ แหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น แหล่งวิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ ห้องทดลอง โรงฝึกงาน ห้องสมุดศูนย์วัฒนธรรมต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางด้านจิตภาพ ได้แก่สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกจิตใจ เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมทางด้านสังคม ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เช่น การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การสร้างแรงจูงใจ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงนำไปสู่ความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติวัฒนราษฎร์บำรุง)

ราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมและบริการต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน นักศึกษาภายในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดจนเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารงานสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดและสามารถแข่งขันได้ทุกสถานการณ์ในยุคปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในการศึกษาครั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู โรงเรียนบ้านป่าเหมือด(เสริมเกียรติคุณราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 42 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 1 ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	แบบสอบถาม	นำแบบสอบถามไป	วิเคราะห์ข้อมูลค่า
2. ครู		สอบถามกลุ่ม	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
3. บุคลากรทางการศึกษา		ตัวอย่างโดยผ่านโปรแกรม Google Forms	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) (โดยใช้โปรแกรม Excel)

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา
ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่ายาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ

ตาราง 2 ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรินทร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถที่เชี่ยวชาญทางการบริหารการจัดสภาพแวดล้อม ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ

ตาราง 3 ศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียน

แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1. ผู้บริหารการศึกษา	แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง	นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปสาระสำคัญ
2. ศึกษานิเทศก์			
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้าฝ่ายโรงเรียน			

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรุษบำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ตาราง 4 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรุษบำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

รายการ	สภาพที่พึงประสงค์		ระดับสภาพที่พึงประสงค์
	$\bar{X}$	S.D.	
1.ด้านกายภาพ	4.62	0.49	มากที่สุด
2.การบริหารจัดการ	4.63	0.48	มากที่สุด
3.ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.66	0.48	มากที่สุด
4.ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	4.62	0.48	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.63	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ระดับสภาพที่พึงประสงค์แนวทางการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการในแต่ละองค์ประกอบตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63 , S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.66 , S.D. = 0.48) ด้านบริหารจัดการ ($\bar{X}$ = 4.63 , S.D. = 0.48) ด้านกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.62 , S.D. = 0.49) และด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล ($\bar{X}$ = 4.62 , S.D. = 0.48)

ตอนที่ 2 ผลการศึกษารูปแบบที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

ผลศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศที่ประสบผลสำเร็จในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษามีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ โรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เกี่ยวกับการบริหารการจัดสภาพแวดล้อม

ประเด็นที่ 1 ด้านปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาของท่านมีปัจจัยสำคัญใดที่มีผลต่อการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปสู่วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

1. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการในสถานศึกษา โดยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน

มีความเข้าใจในหลักสูตรมีทักษะทางด้านการวิเคราะห์ปัญหาและการแก้ปัญหาจริยธรรม โปร่งใส มีความน่าเชื่อถือ

2. ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยด้านคุณลักษณะของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในส่วนนี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่น ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีเทคนิคการสอนที่หลากหลายใส่ใจและสนับสนุนความต้องการพิเศษของผู้เรียน สร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประเด็นที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียน

สถานศึกษามีกระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมตามกระบวนการบริหารหลักสูตร POLC เพื่อนำไปสู่วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ดังนี้

1. การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อม (Plan : P) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการประชุมเพื่อสอบถามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อม วางแผนกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อม การปรับปรุงพื้นที่สีเขียว การจัดหาสื่อการสอน อุปกรณ์ประกอบการสอนที่ทันสมัย จัดเตรียมโต๊ะ เก้าอี้ ให้เพียงพอต่อผู้เรียน จัดทำแผนที่มีรายละเอียด ทรัพยากร งบประมาณ และกรอบเวลา

2. การจัดองค์การการพัฒนาสภาพแวดล้อม (Organizing : O) แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของครูและบุคลากรในแต่ละด้าน จัดตั้งคณะทำงานที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน จัดหาและกระจายทรัพยากร งบประมาณ อุปกรณ์การสอน และพื้นที่เรียนรู้ ให้เหมาะสมกับความต้องการ

3. การนำการจัดสภาพแวดล้อม (Leading : L) ใช้การยกย่องและให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นในการพัฒนาสภาพแวดล้อม สื่อสารเป้าหมายและแผนงานอย่างชัดเจนให้กับครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและให้คำปรึกษาและสนับสนุนทีมงานในกระบวนการดำเนินงานในครั้งต่อไป

4. การควบคุมการพัฒนาสภาพแวดล้อม (Controlling : C) มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงาน ใช้การตรวจสอบทั้งภายในและภายนอก เช่น การตรวจสอบห้องเรียน การตรวจสอบสื่อการสอน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและสรุปผลการดำเนินงานให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับทราบ

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด(เสริมเกียรติวชิรราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 ด้านกายภาพ มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุเป็นรูปธรรมให้มี ความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา

1.2 ด้านการบริหารจัดการ มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการจัดสิ่งต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสร้างสรรค์และวางแผนพัฒนางานที่เกิดจาก การร่วมแรงร่วมใจของบุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบริหารและตัดสินใจ

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เต็ม ศักยภาพ ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลได้อย่างกว้างขวาง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้โดยใช้หลักคุณธรรมนำความรู้ให้เกิดกับผู้เรียนอย่างแท้จริง

1.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการแสดงออกของบุคคล ที่มีผลหรือ มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันได้ทั้งทางบวกหรือทางลบ อันจะนำมาซึ่งการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับ คนอื่น ซึ่งได้แก่ การติดต่อสื่อสารกัน การร่วมมือกัน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ การยอมรับซึ่งกันและกัน รวมถึงการแก้ปัญหาและสามารถปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลอื่นได้

2. แนวทางการบริหารตามกระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การวางแผน (Planning) มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการกำหนดจุดมุ่งหมายหรือตั้งเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลยุทธ์และขั้นตอนวิธีการ กำหนดกิจกรรม ตลอดจนภารกิจต่าง ๆ กำหนดหรือมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบ ที่ต้องปฏิบัติเอาไว้ในแต่ละช่วงเวลา มีการประชุมชี้แจงเพื่อให้เป็นแนวทางตลอดจนทิศทางการปฏิบัติงานและขั้นตอนที่จะทำให้บรรลุผลในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน

2.2 การจัดองค์การ (Organizing) มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการจัดโครงสร้างการบริหารโรงเรียนตามภารกิจการบริหารงาน มีการจัดทำมาตรฐานและรายละเอียดการปฏิบัติงาน และมีการจัดระบบทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในองค์กร การกำหนดโครงสร้างตำแหน่ง กำหนดบทบาท ภาระหน้าที่ และ ความรับผิดชอบในกิจกรรม การจัดสรรคนให้เหมาะสมกับงาน และการปฏิบัติงาน ที่สอดคล้องกันและมีความร่วมมือกันในการทำงานในการพัฒนาคุณภาพ อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การนำ (Leading) มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีกระบวนการในการดำเนินการของผู้บริหารหรือผู้นำเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการ รวมทั้งการนิเทศงานและให้คำแนะนำ การกระตุ้นส่งเสริม การสื่อสารเพื่อให้เกิดการดำเนินการตามแผน การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การมีภาวะผู้นำ และการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อความสำเร็จของงานในองค์กร

2.4 การควบคุม (Controlling) มีแนวทางการบริหารจัดการ ดังนี้ ควรมีการกำกับติดตาม การควบคุมคุณภาพ ตลอดจนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ตลอดจนการติดตามการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่วางไว้ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการจัดการกับปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดผล

กระทบกับการทำงานน้อยที่สุด การปรับปรุงแก้ไข การปฏิบัติงาน และการรายงาน ในการดำเนินงานให้ได้มาตรฐานตามนโยบายการบริหารคุณภาพโรงเรียน

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติวณิชราษฎร์บำรุง) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากผลการศึกษาสภาพอันพึงประสงค์ของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด พบว่า ระดับสภาพที่พึงประสงค์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโดยการใช้กระบวนการในแต่ละองค์ประกอบตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย เป็นดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์บุคคล อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนให้ความสำคัญกับทุกมิติของการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีการวางแผนและดำเนินการที่ครอบคลุม แต่ความสำคัญที่แตกต่างกันอาจขึ้นอยู่กับลำดับความสำคัญของผลกระทบต่อเป้าหมายหลักของโรงเรียน เช่น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุด จึงทำให้ด้านการจัดการเรียนการสอนได้รับการจัดลำดับความสำคัญสูงสุด ดังที่ ปวีณา โกควนิช (2559) กล่าวว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาควรให้ความสำคัญทั้งในมิติของ กายภาพ (สิ่งที่จับต้องได้) และ สังคม (ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล) เพราะทั้งสองส่วนนี้มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาของผู้เรียนอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ วารุณี ยะวะหาบ (2564) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดพัทลุง ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ด้านความปลอดภัย และด้านการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านภูมิทัศน์ (2) แนวทางการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการ เรียนรู้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควร (1) จัดวางแผนผังแม่บทที่ตั้งอาคาร รวมถึงวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสม เพียงพอ มีสภาพความพร้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน และควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลอย่างชัดเจน (2) กำหนดอาณาเขตสถานศึกษาให้ชัดเจน จัดปรับปรุงภูมิทัศน์ ให้ร่มรื่น สวยงาม มีสถานที่ พักผ่อน มีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ และมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ (3) กำหนดมาตรการและแนว ปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย หมั่นตรวจสอบสภาพอาคาร วัสดุ อุปกรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งาน ให้ ความรู้ แนวทางป้องกันอันตรายที่อาจเกิดขึ้น (4) สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรระหว่างสมาชิกทุกคน ให้ขวัญ กำลังใจต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม (5) เน้นให้ครูและผู้เรียนจัดแหล่ง เรียนรู้ ประเมินผลการใช้ประโยชน์จากสถานที่ต่างๆให้เกิดความคุ้มค่าและได้ประโยชน์สูงสุด จัดหลักสูตรที่ เหมาะสมกับชุมชนและผู้เรียน เน้นกิจกรรมเสริมความรู้และทักษะตามความ

ถนัดของผู้เรียน และ (6) วางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ กำหนดกฎระเบียบ หน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ และจัดสรรงบประมาณพัฒนาครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า แนวทางการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญสองด้าน ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารและครู บุคลากรที่มีความสามารถในการบริหารและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รวมถึงการใช้กระบวนการบริหารตามหลัก POLC 1.การวางแผนการจัดสภาพแวดล้อม (Plan : P) พบว่าได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อม วางแผนกิจกรรมและโครงการที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อม การปรับปรุงพื้นที่สีเขียว การจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัย จัดทำแผนที่มีรายละเอียด ทรัพยากรงบประมาณ และกรอบเวลา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คุณลักษณะของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาของผู้เรียน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในส่วนนี้สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังที่ เมวิกา แยม์อิม (2565) ได้เสนอว่าครูควรมีคุณลักษณะด้านวิญญาณ ความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรณดพัชร กิจวงศ์กร (2557) เรื่อง "การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกลประเสริฐอุทิศ) กรุงเทพมหานคร" พบว่า การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เป็นมิตรและอบอุ่นช่วยให้นักเรียนรู้สึกผ่อนคลาย ส่งผลดีต่อการพัฒนาทักษะชีวิต เช่น การคิดวิเคราะห์ การจัดการอารมณ์ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรุษ) อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด พบว่าแนวทางที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมทั้ง ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางการบริหารจัดการตามกระบวนการ POLC ควรมีการวางแผน โดยกำหนดเป้าหมายและแผนพัฒนาโรงเรียนให้ชัดเจน การจัดองค์การต้องกำหนดโครงสร้างงานที่เหมาะสมและจัดสรรบุคลากรให้ตรงกับหน้าที่ การนำ ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่ดี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน การควบคุม ต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ดังที่ เกศรา อะสะนิธิ (2561) เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยควรดำเนินการภายใต้กรอบแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งด้านวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ ผลผลิต แผนงาน และโครงการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกนก กิณเรศ (2565) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนคร 1. องค์ประกอบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการจัด การเรียนการสอน 3) ด้านการบริหารจัดการ และ 4) ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล 2. รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 2) องค์ประกอบการบริหาร จัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3) กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา และ 4) ผลของการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา 3. รูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ปัจจัยที่ส่งผล ต่อการบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา องค์ประกอบและกระบวนการบริหาร จัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และ ผลของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมใน สถานศึกษา ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด (เสริมเกียรติคุณราชบุรุษบำรุง) พบว่าโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับ มากที่สุด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยด้านที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือ การจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ การบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ดังนั้น ควรนำผลการวิจัยไปใช้โดยการกำหนดแนวทางพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนาในด้านที่สำคัญและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารสภาพแวดล้อมทางการศึกษา พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยปัจจัยสำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้บริหารและบุคลากร โดยเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามกระบวนการบริหารจัดการตามหลัก POLC (Planning, Organizing, Leading, Controlling) และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในโรงเรียน ดังนั้น ควรนำผลการวิจัยไปใช้โดยการประยุกต์แนวทางวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice มาพัฒนาการบริหาร สภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนา สภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียน มุ่งเน้นไปที่ การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และปฏิสัมพันธ์

ของบุคคล โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ควรนำผลการวิจัยไปใช้โดยดำเนินการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นลำดับแรก ตามด้วยการปรับปรุงระบบบริหารจัดการ พัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ของบุคคล การดำเนินการควรมีการวางแผนและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1.จากผลการวิจัยเกี่ยวกับ สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด พบว่าโรงเรียนมีแนวทางการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน และได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อให้การวิจัยในอนาคตสามารถขยายขอบเขตและสร้างองค์ความรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสภาพแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การเปรียบเทียบแนวทางบริหารกับโรงเรียนอื่น การวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา และการติดตามผลในระยะยาว การใช้แนวทางวิจัยที่ครอบคลุมและหลากหลายจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้พัฒนาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

2.จากผลการศึกษาพบว่า วิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนที่เป็นระบบ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารเชิงมีส่วนร่วม และการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การวิจัยในครั้งต่อไปสามารถขยายผลและสร้างองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงควรมีการศึกษา แนวทางวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ Best Practice ในบริบทที่หลากหลาย ศึกษาผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรค พัฒนาเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การขยายขอบเขตการศึกษาในด้านเหล่านี้จะช่วยให้แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศสามารถถูกนำไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3.จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียน ควรครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เพื่อให้การวิจัยในครั้งต่อไปสามารถขยายองค์ความรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้กว้างขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษา ความเชื่อมโยงของแนวทางบริหารสภาพแวดล้อมกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ศึกษาแนวทางบริหารที่เหมาะสมกับโรงเรียนในบริบทที่แตกต่างกัน วิเคราะห์ปัจจัยแห่งความสำเร็จและอุปสรรคของการบริหาร ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน และศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การขยายขอบเขตการศึกษาในด้านเหล่านี้จะช่วยให้แนวทางการบริหารสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการบริหารเพื่อพัฒนาการจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของโรงเรียนบ้านป่าเหมือด(เสริมเกียรติวณิชราษฎร์บำรุง) ต้องอาศัยแนวคิดที่ครอบคลุมทุกมิติของการบริหาร ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ซึ่งแตกต่างจากแนวทางเดิมที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงโครงสร้างเป็นหลัก ดังนั้นสถานศึกษาต้องใช้แนวทางองค์รวม ประยุกต์ใช้หลัก POLC ให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับแนวคิด Active Learning ซึ่งเป็นแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในบริบทของสถานศึกษาเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- กึ่งกนก กิณเรศ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เกศรา อະสะนิธิ. (2561). แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. ตีรณสาร.
- นรา สมประสงค์, และ เสรี ลาขโรจน์. (2550). หน่วยที่ 9 การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา. เอกสารการสอนชุด วิชาการจัดการสถานศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประวีณา โภควณิช. (2559). แนวทางการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษาเรียนรวมระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เมวิกา แยมยัม. (2565). คุณลักษณะของครูที่เหมาะสมกับการปฏิรูปหลักสูตรการผลิตครูในศตวรรษที่ 21. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 4(1), 29–44.
- มนต์พัชร กิจวงศกร. (2557). การศึกษาผลการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางจาก (โกลประเสริฐอุทิศ) กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนทรียา บุญตา และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธ. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการจัดการสภาพแวดล้อมผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มอำเภอพระสมุทรเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(1), 171.

อภิบาล สุวรรณโคตร และ สมหญิง จันทุไทย. (2563). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
ของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 7(7), 76.
อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2563). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้. ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/etcedumsujournal/article/view/258533>